

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHIKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**FALSAFA
FANI BO'YICHA
SILLABUS**

**Bitim sohasi: 300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi: 310 000 – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 60311000 – Sotsiologiya**

Fan/modul kodi	Fan/modul turi	Ta'lim tili	Ishlab chiqilgan o'quv yili						
F 1204	maiburiy	o'zbek	2023/2024						
Semestr	Har bir semestrdaqi fan/modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)			Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
				Jami:	ma'ruza	seminar			amaliy
2	Falsafa	4	4	60	30	30	0	60	120
	Jami:	4	4	60	30	30	0	60	120

Fan maqsadi (FM)

Fanning maqsadi mazkur Siliabus asosida tavsiflaydi. Ushbu fan talabalariga tashkilotlarda personalga (jamoa) rahbarlik qilish amaliy ko'nikmalarini ishlab chiqish uchun nazariy va amaliy asos beradi. Maqsadlar talabalarga quyidagilarni o'rganish imkonini beradi: talabalar dunyoviy, falsafiy va diniy bilimlarni o'rganish asosida, bu bilimlardan ijtimoiy hayotda maqsadli foydalanish va to'g'ri fikrlash mahoratini shakllantirishdan iborat;

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Tarbiya fani (302 KL 36)
2.	Miliy g'oya va ma'naviyat asoslari (302 MMA 14)
3.	Tarix (302 UJEVT 15)
4.	Dinshunoslik DIN B204

Ta'lim natijalari (TN)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- dunyo haqidagi eng qadimgi va zamonaviy falsafiy bilimlarni o'rganish asosida professional faoliyatini to'g'ri tashkil etish, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish, davlat siyosatiga dahldorlik tuyg'usini shakllantirish; ijtimoiy jarayonlarni mustaqil tahlil qilish, Qadimgi, O'rta asrlar va Yangi davr G'arb falsafasining asosiy g'oyalari, Sharq falsafasining jamiyat taraqqiyotidagi roli, G'arb falsafasi oqimlarining falsafiy mazmun-mohiyatini, G'arb renessansining mohiyati, uning shakllanishiga o'rta asr Sharq ilm-fani va falsafasining ta'sirini, Yangi va eng yangi davr G'arb falsafasining muhim xususiyatlarini bo'yicha *tasavvurga ega bo'lishi*;
- yangi ontologiyaning yo'nalishlari, gen ontologiyasi, bioontologiya, tibbiyot ontologiyasining ijtimoiy ahamiyatini, fizik va falsafiy ontologiyaning o'zaro aloqasi va farqlarini, axborotlashgan jamiyatda texnologiyalardan foydalanishda inson va jamiyat manfaatlarini himoya qilish, tabiiat ontologiyasida biosfera va noosferaning o'rni, ijtimoiy ekologiya, ekologik ta'lim va tarbiya *haqida bilishi va ulardan foydalanma olishi*;

- internet ijtimoiy tarmoqlarida axborotni tanlash va ulardan foydalanish usullarini egallashi; o'zining kasbiy faoliyatida mustaqil qarorlar qabul qilishi, bakahtaviyatining mos yo'nalishi bo'yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishi, kiberterrorizm, kibernetza'vonlik

(cyberbullying)ga qarshi mafkuraviy immuniteti shakllangan bo'lishi, globallashuv va bargaror taraqqiyotning omillarini, korrupsiyaning global ma'naviy inqiroz oqibati ekanligini bilishi, unga qarshi kurashda dahldorlik tuyg'usi shakllangan bo'lishi, ijtimoiy jarayonlarni prognozlashitra olish, tana va ruhiy sog'lik, tafakkur xavfsizligini ta'minlash, sog'lom turmush tarziga rioya qilish, tanqidiy tafakkur imkoniyatlaridan jamiyat bargarorigini ta'minlash, ijtimoiy nazoratni oshirish va shaxsiy mas'uliyatni oshirish maqsadlarida foydalanish bo'yicha *malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak*.

Talabalarining kreditlarini olish tartibi

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdaqi 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan "O'ITMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida Nizom" ning 15- va 30-bandlariga asosan falsafa fanidan 2 - semestrda 120 soat o'quv yuklamasini o'zlashtirgan fan dasturi (siliabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra *ijibiy baholangan kasbiy kompetensiyalarini yetarli darajada egallagan talabaga 2 - semestrda 4 kredit beriladi*.

Talaba belgilangan *ta'lim olish natijalariga erisha olmagan taqdirda kreditlar berilmaydi*.

Talabalarining bilimni baholash O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdaqi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

Talabalar bilimni nazorat qilish va baholash mezonlari

(Assessments) (talaba o'zlashtirishini baholash jadvali va mezon)

Falsafa faniga kunduzgi bakahtar ta'lim yo'nalishlarida 30 soat ma'ruza, 30 soat seminar va 60 mustaqil ta'lim ajratilgan. Universitet nizomi bo'yicha bu 120 soat yuklama hajmiga 4 kredit beriladi. Joriy va oralik nazoratida talaba jami 50 ball to'plashi mumkin. Talaba yakuniy nazoratda esa 50 ball to'playdi.

JN mezoni:

JN: Talaba seminar mavzu rejasiga tayyorlanib muhokamada qatnasha, har bir mavzu uchun 0,5 ball (30 juftlik uchun) va 1 ballidan (15 juftlik uchun) berib boriladi, jami 15 ball (30*0,5=15 va 15*1=15) to'playdi hamda 5 ball kreativ fikri uchun beriladi. Har bir seminar mashg'ulotida bita seminar va bita mustaqil ish mavzusini topshirishi lozim. Sirtqi ta'lim yo'nalishi talabalariga 5 ta mavzu bo'yicha har bir mavzu uchun 4 ballidan berib boriladi, jami 20 ball (5*4=20) to'playdi.

JN ballar(20ball) konvertatsiyasi

baho	Ball	o'zlashtirish
"5"	18-20	90-100%
"4"	14-17	70-89,9%
"3"	12-13	60-69,9%
"2"	11	0-59,9%

ON mezoni (30ball)

ON: Oralik nazoratni ma'ruza mashg'uloti tugagandan so'ng o'tkaziladi. Oralik nazoratida talabaga test yoki yozma savollar beriladi.

ON ballar konvertatsiyasi:

baho	Ball	o'zlashtirish
"5"	27-30	90-100%

"4"	21-26	70-89,9%
"3"	18-20	60-69,9%
"2"	17	0-59,9%

YAN mezonni(50ball)

YAN: Yakuniy nazorat testi shaklida o'tkazilsa, talabga 30 ta test beriladi va har bir to'g'ri javobi uchun 1 balldan beriladi. Jami 30 ball. Agar, yakuniy nazorat yozma ishi shaklida o'tkazilsa, talabga 3 ta savol o'tilgan mavzulardan beriladi va har bir yozma savol javobi uchun 10 ball beriladi. Jami 30 ball. Mustaqil ish topshiriqlardagi vazifalarni "og'zaki" yozma vas sild shaklida himoya qiladi. Talabning muq madaniyati kreativ fikrlashiga va qo'yilgan topshiriqqa mustaqil yondoshuviga qarab 20 ball beriladi. Mustaqil ta'limdan jami 20 ball to'playdi.

YAN Ballr konvertatsiyasi

Baho	Ball	o'zlashtirish
"5"baho	45-50	90-100%
"4"baho	35-44	70-89,9%
"3"baho	30-34	60-69,9%
"2"baho	29	0-59,9%

1-Izoh: O'ROO'MTVning 2018 yil 9-avgustidagi 19-2018-son buyruqi (OTM talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi nizom) 1-jadvali (baholashni "5" baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkazish jadvali) 2- jadval (Oliy ta'lim talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash jadvali) O'zbekiston tizimi) asosan konvertatsiya qilinadi.

2-izoh: VMning 2020 yil 31 dekabrda 824-sonli (OTM ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bogliq tizimni takomillashtirish chorra-tadbirlari to'g'risida) qarori 1-florasi (OTM o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida nizom) ning 1-bob 1-4 bandi, 4-bob 11-14 bandi, 6-bob 29-30-31 bandi, 8-bob 41 bandiga muvofiq kredit beriladi.

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarining o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

Talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash JADVALI

"5"baholik tizimi	Yevropa kredit transfer tizimi (ECTS-Europan Credit Transfer System)	"100" ballik shkala (%)
"5"(a10)	"A"	90—100
"4"(yaxshi)	"B"	70—89,9
"3"(qoniqarli)	"C"	
	"D"	60—69,9
	"E"	
	"FX"	
"2" (qoniqarsiz)	"F"	0—59,9

Ma'ruza mashg'ulotlarining soatlar bo'yicha taqsimlanishi:

Fan mazmuni		Soat
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) (2-semestr)		30
1-MODUL. FALSAFA (PHILOSOPHIA)		
M1	Falsafa va uning jamiyat hayotidagi roli	2
M2	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: Sharq falsafasi	2
M3	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: G'arb falsafasi	2
M4	Borliq (ontologiya) va rivojlanish falsafasi	2
M5	Bilish falsafasi (gnoseologiya)	2
M6	Manfiq	2
M7	Tafakkur shakllari: tushuncha, hukm va xulosa.	2
M8	Jamiyat falsafasi	2
M9	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)	2
M10	Qadriyatlar falsafasi (aksilogiya)	2
2-MODUL. AXLOQ VA NAFOSAT FALSAFASI. KORRUPTSIYA - HOZIRGI ZAMON GLOBAL MUAMMOSI SHAFATIDA		
M11	Axloq falsafasi (Etika)	2
M12	Nafosat falsafasi (Esetika)	2
M13	Globallashtiruv va bargator taraqqiyot falsafasi	2
M14	Korruptsiyaga qarshi kurashning jahon tajribasi	2
M15	O'zbekistonning korruptsiyaga qarshi kurash siyosati	2
Mashg'ulotlar shakli: seminar mashg'ulot (A) (2-semestr) (list of seminar topics)		
A1	Falsafa va uning jamiyat hayotidagi roli	30
A2	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: Sharq falsafasi	2
A3	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: G'arb falsafasi	2
A4	Borliq (ontologiya) va rivojlanish falsafasi	2
A5	Bilish falsafasi (gnoseologiya)	2
A6	Manfiq	2
A7	Tafakkur shakllari: tushuncha, hukm va xulosa.	2
A8	Jamiyat falsafasi	2
A9	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)	2
A10	Qadriyatlar falsafasi (aksilogiya)	2
A11	Axloq falsafasi (Etika)	2
A12	Nafosat falsafasi (Esetika)	2
A13	Globallashtiruv va bargator taraqqiyot falsafasi	2
A14	Korruptsiyaga qarshi kurashning jahon tajribasi	2
A15	O'zbekistonning korruptsiyaga qarshi kurash siyosati	2

MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR (Independent study and independent work)

T/r	Mustaqil ta'lim (MT) (2-semestr) Mavzular nomi	Shakli	s/h
1	Dunyodagining mohiyati, tuzilishi va asosiy funktsiyalari.	Og'zaki	2
2	Qadimgi Sharqda asoliriy tasavvurlar va falsafiy bilimlarning paydo bo'lishi.	Yozma	2
3	Ilk o'rta asr Sharq falsafasi va uyg'onish davri.	Slaid	2
4	O'rta asr Sharq falsafasi va uyg'onish davri xususiyatlari.	Og'zaki	2
5	Yangi davr Sharq tasavvufi.	Yozma	2
6	Falsafa va tabiiy ilmiy fanlarda borliqning mohiyatiga oid konseptiyalar.	Slaid	2

7	Rivojlanishning umumiy qonunlari va kategoriyalari.	Og'zaki	2
8	Hissiy, empirik, nazariy, mantiqiy, intuitiv, bilish darajalarining o'zaro aloqasi va farqi.	Yozma	2
9	Jamiyat taraqqiyotida tarixning mazmuni, yo'nalishlari va konsepsiyalari.	Slaid	2
10	Ommaviy madaniyatning shakllanish tarixi va uning turlari: aksilmadaniyat, submadaniyat, populyar madaniyat, ekrani madaniyati.	Og'zaki	2
11	Insonni tushunishga dhalizim va monizm nuqtai nazaridan yondashuv.	Yozma	2
12	Qadriyat tushunchasining ma'nosi va uning umumiy tavsifi.	Slaid	2
13	Qadriyat nazariyasining shakllanish tarixi.	Og'zaki	2
14	Etikaning mohiyati va ahamiyati.	Yozma	2
15	Zamonaviy axloqiy farbiyada kosmopolitizmga moyillik.	Slaid	2
16	Siyosatda professional etika va yangi axloq siyosati.	Og'zaki	2
17	Olamni virtual va vizual estetik idrok etishining farqlari.	Yozma	2
18	Globallashuv, globalistika va barqaror taraqqiyot jarayonlarining mohiyati.	Slaid	2
19	Barqaror taraqqiyotni ta'minlashda globallashuvning ijobiy va salbiy yo'nalishlari.	Og'zaki	2
20	Global muammolarning mezonlari va darajalari.	Yozma	2
21	Pandemiya - XXI asming global muammosi va uning oqibatlari.	Slaid	2
22	Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro qonunlar va qarorlarning O'zbekistonda ratifikatsiya qilishning ahamiyati, iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari.	Og'zaki	2
23	Mantiq ta'rifkor shakllari va qonunlarini o'rnatuvchi fan sohasi sifatida.	Yozma	2
24	Tafakkurning mantiqiy shakllari va qonunlari.	Slaid	2
25	Tushuncha - predmetlarning umumiy, muhim belgilarini aks ettiruvchi mantiqiy shakl	Og'zaki	2
26	Tushunchalarni bo'lishning maqsadi va tuzilishi.	Yozma	2
27	Xulosa chiqarishning umumiy mantiqiy tavsifi.	Slaid	2
28	Dalillash va ishonch-etiqodning shakllanish jarayoni.	Og'zaki	2
29	O'zbekiston respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" kitobida rivojlanish modeli va Uchinchi renessans tushunchalari	Yozma	2
30	Amaliy loyihalalar: "Mening oilam - mening baxtim"; "Ustozim - hayotim chirog'i"; "Mening mahallam - mening faxrim"; "Mahallamning olim va ziyoli insonlari"; "Mening hayot falsafam"	Slaid	2

Asosiy adabiyotlar

1. Davronov Z., Shevtshamedova N., Qahharova M., Nurmatova M., Husanov B., Sulponova A. Falsafa – Toshkent: TMU, 2019
2. Madaxva Sh. Shevtshamedova N. va boshqalar. Falsafa – o'quv qo'llanmasi. – Toshkent: 2019
3. Madamradjonova L.A. L.A. Abdulla Sher, Shodimetova G. Axloq falsafasi. – Toshkent: Vneshtinvestprom, 2023
4. Saifnazarov I., Muxitov A., Sulamov T., Usmonov F. Falsafa Darslik – T.: Innovasion rivojlanish nashriyoti – martaba uy, 2021. -424 b.
5. Саифназаров И.С., Абдуллаханова Г.С., Эриязов Д.З. Философия (Логика, Этика, Эстетика). Учебное пособие для высших учебных заведений. LAMBERT Academic Publishing RU. 2019. -134 стр.
6. Shevtshamedova N. Falsafa – Toshkent: Idris Abdug'ulof Nashr, 2021. 667-b
1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga

Qo'shimcha adabiyotlar

6

1. ko'taramiz. T. I. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Oqimni ustuvorligi va inson ma'nfakatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yiliga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruzasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
3. Muxammadjonova L.A. Davlat xizmatchisi etkasi va imidji. – Toshkent: Universitet, 2017.
4. Rumiy J. Yetti majlis. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019
5. Rumiy J. Masnaviy. 40 rivojga shara. – Toshkent: Navruz, 2019
6. Ўзбекистоннинг коррупцияга қарши кураши стратегияси. / Анисе Б, Мустафоя А, Нопон Т. ва бош. / Юқа қўлимда. – Тошкент: ДИЛУ, 2022. –320б. ЗАКОВАТ МЧДЖ. 2023. -209 б.
7. Исқонил Сафиезаров. Янги Ўзбекистоннинг қадри улуғданган юрт.-Т.: ИЛИМ ЗИЕ-ЗАКОВАТ МЧДЖ. 2023. -209 б.
8. O'zbekiston falsafasi tarixi. Alkholov X. mas'ul muharrir, mualliflar jamoasi. -Toshkent: Noshir, 2013
9. Sharipov M. Mantiq. – Toshkent: 2003
10. Shevtshamedova N.A. Gnoseologiya-bilish nazariyasi. –Toshkent: Noshir, 2009
11. Shevtshamedova N.A. Borliq va rivojlanish falsafasi. –Toshkent: Noshir, 2018
12. Shevtshamedova N.A. Inson falsafasi. –Toshkent: Innovatsiya-Ziyo 2021
13. Shevtshamedova N.A. Falsafa –Toshkent: Idris Abdug'ulof nashr, 2021. 633 b.
14. Shevtshamedova N.A. Korrupsiyaning sabablari va shakllari//Falsafa va hayot 2019, № B-30-55.
15. K. S.Guttenplan. J.Hornstey. C. Janavay. Reading. philosophy. Blackwell Publishers Ltd. UK. 2003. R – 341.

Axborot manbalari

1. www.ziyounet.uz
2. www.edu.uz
3. www.google.uz
4. www.gov.uz

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Meallif:	Anvar Buranov, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasida katta o'qituvchisi
E-mail:	musammiktohiblar@gmail.com
Tashkilot:	Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasida
Taqrizchilar:	Sattorov V.N. (imzo) Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasida dotsenti, F.f.n. (imzo) Musayev M.T. (imzo) Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi huzuridagi Ijtimoiy-ma'naviy tadqiqotlar instituti bo'lim boshlig'i, siyosiy fanlari doktori (DSc)

Falsafa fani syllabusida Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti O'quv-uslubiy kengashining 2023 yil ___ avgustdagi yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Falsafa fanidan ishchi o'quv dasturi (syllabus) Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasining 2023 yil ___ avgustdagi 1-son yig'ilishida muhokama qilingan va ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqargana boshlig'i:

Fakultet dekani:

Kafedra mudiri:

Tuzuvchi:

V. Nazarov

B. Elov

I. Aslanov

A. Buranov

A.M. Diabov

[Signature]

[Signature]